HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

והא האידנא דלא קעבדינן הכי אמר ליה רבנן תקוני תקיני מאן דעביד עביד מאן דלא עביד איהו הוא דאפסיד אנפשיה אמר להו (א)רבא בר רב שילא להנהו כתבי שטרא אקניאתא כי כתביתו שטרי אקניאתא [א]אי ידעיתו יומא דקניתו ביה כתבו ואי לא כתבו יומא דקיימיתו ביה כי היכי דלא מתחזי כשקרא (ב)אמר להו רב לספריה וכן אמר להו רב הונא לספריה [ב]כי קיימיתו בשילי כתבו בשילי ואע"ג דמסירן לכו מילי בהיני כי קיימיתו בהיני כתבו בהיני ואף על גב דמסירן לכו מילי בשילי (ג)אמר רבא [ג]האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שויה ניהלי תרי בני חמשין לא משוינן להו מאי טעמא עבדו רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כדי שיכוף לפורעו וניחא ללוה כי היכי דניפגם שטריה ואמר רבא [ד]האי מאן דנקיט תרי שטרי בני חמשין ואמר שוינהו ניהלי חד בר מאה לא משוינן ליה עבוד רבנן מילתא דניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה ניחא ליה למלוה כי היכי דלא ניפגום שטריה וניחא ליה ללוה כדי שלא יכוף לפורעו אמר רב אשי [ה]האי מאן דנקיט שטרא בר מאה זוזי ואמר שוונהי ניהלי חד בר חמשין לא משוינא ליה מ"ט אמרינן האי מיפרע פרעיה ואמר ליה הב לי שטראי ואמר ליה אירכס לי וכתיב ליה תברא ומפיק ליה האי ואמר ליה האי אחרינא הוא: **מתני'** (ד)[ו]שני אחין אחד עני ואחד עשיר והניח להן אביהן מרחץ ובית הבד עשאן לשכר השכר לאמצע עשאן לעצמו הרי העשיר אומר לעני קח לך עבדים וירחצו במרחץ קח לך זיתים ובא ועשה בבית הבד [ז]שנים שהיו בעיר אחת שם אחד יוסף בן שמעון ושם אחר יוסף בן שמעון אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה (ה)ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב (ו)[ח]נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע שטרות שניהן פרועין כיצד יעשו ישלשו ואם היו משולשין יכתבו סימן ואם היו מסומנין (ז)יכתבו כהן: **גמ'** ההוא שטרא דנפק (א) לבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה אני פלוני בר פלוני לויתי מנה ממך

אמר

רשב"ם

(ב) **והאידנא לא עבדינן הכי.** אלא כתבינן שטר מאוחר סתמא דלא כתיב איחרנוהו וכתבנוהו וכתבינן תברא עלייהו בשעת פרעון וכתבינן זמן בשובר ולא כתבינן ליה סתמא ולאורבא דרבי יוסי לא חיישינן: **להנך דכתבי אקניאתא.** כותבי שטר מתנה שאין כתוב בהן אחריות ולא אתי למיטרף מלקוחות אי נמי שטר מכירה שכתב בהן אחריות שדינו לטרוף לקוחות משעת מכירה דעדים מפקי ליה לקלא בלא שטר כדאמרינן בחזקת הבתים (לעיל דף מא:) אמר רב המוכר שדהו בעדי' גובה מנכסים משועבדים וכדמפרש התם [מב.] טעמא מלוה אזיני קא רמית כו' הלכך אי ידעיתון ההוא יומא דאקניתון ביה מן הנותן מתנה או מוכר מכירה כתבו עכשיו אותו היום שנתנה המתנה והמכירה דאיכא למיחש שמא אחרי כן נתנה לאחר שלא כדין. (פסק) ודוקא שטרי אקנייתא אבל שטרי הלואה שיש בו אחריות לא יכתוב אלא יום שעומד בו עכשיו דא"כ הוה ליה מוקדם ופסול דאתי למיטרף לקוחות מזמן הכתוב בשטר שלא כדין דלעולם אין לקוחות משועבדים לשום אדם כל זמן שלא נכתב שטר עד שיקחו מן הלוה קרקעות אחר שנכתב השטר המשעבד נכסיו הלכך אי כתבי יומא שנעשית ההלואה בשטר זה פסול הוא דאתי למיטרף לקוחות שלקחו בין ההלואה לכתיבת השטר והם לא נשתעבדו עד לאחר כתיבת השטר דעדים החתומים על השטר אינהו מפקי ליה לקלא כדאמרי' לענין הלואה בחזקת הבתים [שם] ולקוחות שלקחו אחרי כן אינהו הוא דאפסידו אנפשייהו אבל מקמי כתיבת השטר שפיר זבון ואפילו נכתב ביום ונחתם בלילה חשבינן ליה מוקדם ופסול דהא לא אשתעבוד לקוחות אלא מיום חתימה ואילך ואיהו אתי למיטרף מיום כתיבתו שלא כדין והכי תנן בהמביא גט (גיטין דף יז.) נכתב ביום ונחתם בלילה פסול ורבי שמעון מכשיר שהיה ר' שמעון אומר כל הגיטין שנכתבו ביום ונחתמו בלילה פסולין חוץ מגיטי נשים והתם [יח.] מפרש טעמא לענין גיטי נשים מיהו לענין שאר שטרות לכ"ע פסולין (ג): פסק אפס רבינו חננאל פירש דהא דרבה בר שילא שמעינן מינה דשטרא דכתיב בההוא יומא דקנו מיניה ובתר כמה יומי אסהידו עליה הנהו סהדי קמאי שפיר דמי מדקאמר אי ידעיתו יומא דאקניתו כתבו ההוא יומא ואף על גב דחתמי עליה האידנא שפיר דמי דלא אשכחן דבעו חתימת ההוא יומא אלא גט אשה בלבד דתנן בגט נכתב ביום ונחתם בלילה פסול וכן הלכה הוא כך פר"ח. אך לא יתכן אלא כמו שפירשתי וכדפי' מתניתין דגיטין: **כי יתביתו בשילי.** ואתם כותבין שם אותה העיר בשטרי מכירה או שטרי הלואה או שטרי מתנה או זכרון עדות כתבו בתוך השטר מקום שאתם יושבים שם בשעת כתיבה כלומר במקום פלוני כתבנו הך מה שראינו במקום פלוני: **בהיני.** מקום: **האי מאן דנקיט.** מלוה דנקיט שטר מלוה בר מאה זוזי ואמר להם כתבו לי תרי בני חמשים שכשיפרע לי הלוה חמשים זוזי אקרע שטרא של חמשים ולא יהיה צריך לכתוב שובר לא כתבינן שלא מדעת הלוה: **מ"ט עבוד רבנן מילתא.** שתקנו שלא ישתנה שטרו מכמות שהיה דניחא ליה כו': **כי היכי דליכוף ולפרעיה.** כשיפרענו לוה למלוה חצי חובו יכופנו מלוה לפרוע לו השאר כי ידאג הלוה פן יפסיד שוברו ויתבעהו מלוה כל חובו: **כי היכי דליפגום שטרו.** כשיפרע חמשים זוז הרי נמצא שטר שביד מלוה פגום ותנן (כתובות דף פז.) הפוגמת כתובתה לא תפרע אלא בשבועה וה"ה לכל השטרות כדאמרי' במסכת שבועות וכי מה בין זה לפוגם שטרו כו' בפ' שבועת הדיינין (דף מא.): **כי היכי דלא ליפגום שטרו.** אך כשיפרענו חמשים זוז יחזיר לו שטר של חמשים ונשאר בידו שטר של חמשים שני שלם: **אמר רב אשי האי מאן דנקט שטר.** מלוה בר מאה זוזי ואמר להו לספרי כתובו חד בר חמשים מההוא זמן ראשון שהרי פרע לי המותר וקרעו שטר זה לא כתבינן ליה שטר אחרינא לא מזמן ראשון וכל שכן מזמן זה של יום כתיבה ואילך שמא שטר פרוע הוא זה ויש לו שובר ללוה עליו ויוציא המלוה עליו שטר של חמשים ויאמר חוב אחר הוא זה שהלויתי לך פעם אחרת: **מתני' הרי עשיר אומר לעני כו'.** ואפי' למאן דאמר בפרק קמא (לעיל דף יג.) דאית דינא דגוד או אגוד שאני הכא דגוד ליכא אגוד איכא והכי מתרץ לה התם [שם:]: **קח לך עבדים.** דבהאי חזקה שהניחו אביו יהיה לעולם ולא יניחו לו להרבות ולהביא בני אדם במרחץ אלא מבני ביתו: **אין יכולין להוציא שטר חוב זה על זה.** שיכול הלה לטעון שטר זה שבידך אני החזרתיו לך כשהחזרת לי ממון שלוית בו ממני: **ולא אחר יכול להוציא.** על אחד מהם דכל חד מצי מדחי ליה אצל חבירו אא"כ יש עדים בדבר שמעידין זה לוה מזה אבל מן השטר אין יכולין להביא ראיה: **נמצא לאחד בין שטרותיו כו'.** בגמ' [קעג.] פריך עלה מרישא ומפרש לה שפיר: **כילד יעשו.** אם רוצים ללוות זה מזה או מאיש אחר או לקנות קרקע: **ישלשו.** אבי אביו ויכתוב יוסף בן שמעון בן יעקב וזה יכתוב יוסף בן שמעון בן נפתלי: **משולשים.** שמותיהן ושמות אביהן ושמות אבי אביהן שוין: **יכתבו סימן.** יוסף בן שמעון שהוא גוץ או לבן או גיחור לוה מיוסף בן שמעון שהוא ארוך או שחור: **ואם היו** (ד). סימניהן שוין: **יכתבו כהן.** אם אחד מהן כהן יכתבו יוסף כהן לוה מיוסף ישראל: **גמ' ההוא שטרא דנפק** (ה) **לבי דינא דרב הונא.** והיה מוחזק בו אדם אחד שהיה טוען פלוני בן פלוני הכתוב בזה השטר כתבו וחתמו ומסרו לי לפי שהלויתיו כך וכך ממון וכדתנן מתניתין בפירקין (דף קעה:) הוציא עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה מנכסים בני חורין ואת שמי לא הוצרך לכתוב שהרי מסרו לי וכתב לי ממך כלומר ממי שמוחזק בשטר:

אמר

תוספות

אי ידעיתו יומא דאקניתו ביה כתובו. בשטרי אקנייתא דוקא אבל בהלואות לא איירי [א] כך פירש רשב"ם ואומר ר"י דלא שנא במכר לא שנא במתנה איירי דאפילו בשטרי מקח וממכר משכחת לה כגון דכתבי מדעת (ח) עדים דללקוחות ליכא הכא פסידא כלל דיש קול למקח וממכר °וליכא למיחש למידי: **כתבו בשילי.** היינו ושילי קרובות זו לזו להכי נקט להו שאפילו בשתי עיירות קרובות זו לזו כתבו על שם העיר שתעמדו בה בשעת כתיבה [ב] וגם היו רגילין תדיר להיות בהיני ושילי והכי אמרינן בגילה (דף כה: ע"ש) הוי מכתפי (ו) לה בשבתא דריגלא משילי להיני ומהיני לשילי: **עבידן ליה תרי שטרי כו' מאי טעמא כו'.** תימה אמאי לא קאמר דפרוע הוא כדאמר רב אשי בסמוך ואומר ר"י דהכא איירי אפי' ידעינן שאינו פרוע:

מיינך

מסורת הש"ס

(א) נ"א רבה, (ב) גיטין פ. יבמות קטז., (ג) רש"א כי היכי דלא מתחזי כשקרא וכן היא גי' הרי"ף והרא"ש, (ד) לעיל יג., (ה) [גיטין כד:], (ו) ב"מ כ:, (ז) [עי' תוספות כתובות כד: ד"ה אמנה], (ח) רש"א ר"ל מדעת שניהם,

◆

גליון הש"ס

תום' ד"ה אי כו' וליכא למיחש למידי. ועי' סנהדרין דף לב ע"ב תום' ד"ה חיישינן:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' דנפק בבי דינא דרב הונא: (ב) רשב"ם ד"ה והא האידנא דלא עבדינן וכו' דלא כתיב בהו איחרנוהו: (ג) ד"ה להנך וכו' פסק ודוקא שטרי אקנייתא וכו' לכ"ע פסולין ע"כ פסק אפס רבינו חננאל: (ד) ד"ה ואם היו מסומנין סימניהן שוין: (ה) ד"ה ההוא וכו' בבי דינא: (ו) תום' ד"ה כתבו וכו' מכתפי ליה בשבתא:

◆

מוסף רש"י

כי קיימיתו בשילי כו'. שילי והיני מקומות הן (יבמות קטז.). **כי קיימיתו בהיני.** לכתוב שטר, **כתבו בהיני.** כתבו בתוכו שבהיני נכתב (גיטין פ.). **קח לך עבדים.** שיחממו אותו ורחוץ בו, ולא מצי עני למימר ליה קנה חלקי (לעיל יג:). **ולא אחר יכול להוציא עליהן שטר חוב.** דאמר ליה לא אני לויתי ממך אלא חבירי לוה ממך ומסר לך שטר זה (גיטין כד:). **נמצא לאחד בין שטרותיו שטרו של יוסף בן שמעון פרוע.** נמצא שובר לאדם אחד בין שטרותיו וכתוב בו שטרו של יוסף בן שמעון שבידי פרוע הוא והיו לו שני שטרות על שניהם, שטרות שניהן פרועין. שכל אחד יכול לומר על שלי נכתב שובר (ב"מ כ:).

◆

מוסף תוספות

א. דמאן דיזיף בצינעא יזיף. ריטב"א. ב. דלא תימא שלא חשו לזה אלא בב' מקומות רחוקים זה מזה כמהלך יום אחד דאיכא למיחש לשקרא שיאמרו עמנו היה במקום פלוני אלא אפי' בב' מקומות קרובים מאוד גזרו חכמים. ריטב"א.

עין משפט נר מצוה

קי א מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מג סעיף יט:

קיא ב מיי' פ"א מהל' גירושין הל' כח ופכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכה ו סמג עשין נ וסי' צד טוש"ע שם סעי' כ וטוש"ע אה"ע סי' קכז סעיף ו:

קיב ג ד ה מיי' פכ"ג מהל' מלוה ולוה הל' יז יח סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' נג:

קיג ו מיי' פ"א מהל' שכנים הל' ב סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קעא סעיף ו:

קיד ז מיי' פכ"ד מהל' מלוה ולוה הלכה ח סמג עשין צד טוש"ע ח"מ סי' מט סעיף ז:

קטו ח מיי' שם טוש"ע שם סעי' ט:

◆

רבינו גרשום

והא האידנא. דעבדינן שטר מאוחר וכתבי תברא ולא כתבי בסתמא אלא כתבי בהו זמן ולא חיישינן: אמר ליה רבנן תקוני תקיני. כנגד הרמאי ולכתוב שובר בסתם מאן דעבד הכי עביד. אין יכול המלוה לחזור ולגבות ממנו כלום ומאן דלא עביד הכי שוברו בסתם אם המלוה רמאי הוא יכול לחזור ולגבות דאיהו דאפסיד אנפשיה דאיבעי ליה למכתב שוברו בסתם כדתקינו רבנן: כי קיימיתו בשילי. שם מקום ואתם רוצים לכתוב באיזה מקום נכתב השטר כתבו שנכתב בשילי: ואע"ג דמסירן לכו מילי בהיני. כלומר אע"ג דבהיני היתה ההלואה ושם מסרו לכם המעשה שתהיו עדים בדבר ואם לא הספקתם לכתוב שם השטר כתבו שנכתב בשילי ולא בהיני דלא מיחזו כשיקרא וכן כי קיימיתו בהיני כו': שטרי אקנייתא. שום שטר שיש בו קנין: ואי לא. דלא בעיתו למכתב מיומא דקיימיתו ותרצו לכוון באומדן דעתא את הקנין ולא ידעיתו בברור אימת הוה ותכתבו בתר אומד מיחזו כשקרא: ניחא ליה למלוה וניחא ליה ללוה. דלא ליהוי אלא חד שטרא ניחא ליה ללוה דליפגום שטרא דמלוה דכיון דלית ליה אלא חד שטר ופרע ממנו חציו נמצא השטר פגום דאין יכול המלוה ליפרע ממנו עוד אלא בשבועה כדתנן הפוגם את שטרו לא נפרע אלא בשבועה: וניחא ליה למלוה. שיהא לו שטר אחד גדול שאם פרע לו הלוה חציו וזה כותב לו שובר על חציו וכיון דיש ביד המלוה עדיין שטרו שלם יכוף הלוה את עצמו וימהר לפרוע לו הכל שמתירא שמא יאבד שוברו ויוציא הלה את שטרו ויאמר שלא פרע לו עדיין כלום: ניחא ליה למלוה דלא ליפגום שטריה. שאם פרע האחד השני לא יפרע ממנו כלום ולא יפגום וגובה ממנו בלא שבועה: וניחא ליה ללוה. הואיל שאין החוב שלו כולו בשטר אחד אם פרע לו האחד מחזיר לו אותו שנפרע כולו ואין בידו אלא שטר אחד שלא נפרע ממנו כלום ואין יכול לכופו ולהפחידו שיתבע ממנו יותר ממה שחייב לו שהרי החזיר לו השטר הפרוע ולא נשאר בידו אלא אותו שעדיין לא פרע ממנו כלום: ואמר שויה ניהליה חד בר חמשין. שמוחל החצי: לא משוינן. מאי טעמא דאמר האי לוה פרעיה כוליה ואמר ליה הב לי שטרי שפרעתיך ואמר אירכס כו' ואמר ליה הא אחרינא הוא ויערים כדי שלא יכירוהו: **פיס'** עשאן אביהן האי מרחץ ובית הבד לשכר. כדי להשכירן ליטול מהן שכר רחיצה ושכר דריכה יכול העני לכופו לעשיר שישכיר אותם ויחלקו השכר לאמצע: עשאן אביהן לעצמו. ולא להשכירן לאחרים יכול העשיר לכופו לעני שלא להשכירן אלא אומר לו לעני קח לך. כלומר כדרך שאבינו היה עושה לעצמו ולא היה משכיר: אני פלוני בן פלוני לויתי ממך סתם. ולא היה כתוב שמו של מלוה:

SHAS MOZNAIM